

ГАЗЕТА ВЫХОДЗІЦь РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIE
LA PATRIEDIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
„DAS VATERLAND“ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА
ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUSČINA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Vladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkausčina“ („Das Vaterland“),

(13 b) München 19. Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46a.
 Ціна: на год — 14,— м.; 6 м-цау — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.;
 ЗША і Канада: на год — 8,— д.; 6 м-цау — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 чумар — 0,20 д. Ангельшчына і Аўстралія: 39 шыл., 21 шыл., 12 шыл.; 1 шыл.
 Бельгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 300 фр.; 450 фр.; 250 фр.; 20 фр. Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. Перасылка лётнікай постай аднаго нумару газеты каштую дадаткова: у ЗША і Канада — 40 фэн. гаў (10 ам. цэнт.); у Аргентыну — 70 фэн. (17 ам. ц.); у Аўстралію — 90 фэн. (22 ам. ц.). Падвойныя нумары каштую падвойна.

Банковое кonto: Zeitung „Bačkausčina“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

№ 3 (337)

Нядзеля, 20 студзеня 1957 г.

ГОД ВЫДАННЯ 11

Пачатак рэгабілітацыі сталінізму

Мы ўжо на раз выказвалі пагляд, што паднятае Хрушчовам на XX з'езде партыі асуджэнне Сталіна ѹ сталінізму да запачатканне новага курсу палітычнага адліга было толькі тактычным і прашагандовым ходам, які крэмліўская валадары ўважалі за неабходны дзеялістичны курс на ратаванні моцна расхісткай савецкай систэмы, а на прынцыпах павой зъменай савецкай палітыкі. Апошнія зъявы ѹ камуністычнага съвеце поўнасцю пацвердзілі нашу думку.

Прыпомнім сабе на гэтым месцы, якія былі вынікі г. зв. адсталінізоўвання як у самым Савецкім Саюзе, гэтак і ѹ падпрадкаваніем яму сатэлітных краінах Сяродня-Усходняй Эўропы. У сваёй праўме на закрытым наседжанні XX з'езду партыі Хрушчоў на толькі паказаў памылкі Сталіна і паўстальцаў з іх шкоды, але аўбінаваці ѹ як вяліката працупніка, які дзеялістичнага заспакаення сваёй хворай амбітнай ніколі незаспакоенай прагнасці ѹ лады съвядома рабіў страшныя злачынствы і тым самым прыносиў вялікія няшчасці партыі й народам Савецкага Саюзу. Прыпомнім, што пасля гэтых аўбінавацьніць пачаліся і канкрэтныя праўлы, што былі простымі вынікам асуджэння памерлага дыктатара й ягонага паступання. Гарады, хаварыкі і вуліцы, называны іменем і ѹ чэсьці Сталіна, пачалі атрымліваць новыя назовы, з многіх публічных установў пазнаймілі партытры Сталіна, працяка пачала замоўчаўць заслугі Сталіна дзялоў розных савецкіх даследчыніць, якія раней прыпісваліся выключна яму адлігі.

Адсталінізоўванне хутка пачало працякаць і ѹнутраны працяк савецкага жыцця, у якім павеіла веснавая адліга некатораў лібералізацыі. Гэтая адліга засяграла ідзялятчычныя асноўы атрадакальскага савецкага камунізму. Падняліся галасы за патрэбай грунтуючай рэзвізіі партыінай інтарпрэтацыі гісторыі Савецкага Саюзу, гісторыі партынага руху, літаратуры, мастацтва і іншых галінаў творчасці. Разам з гэтым праводзіўся працяк рэгабілітацыі выклятых Сталінам і фізычна зънішчаных дзеячоў партыі, тэарэтыкаў камунізму, вучоных і пісьменнікаў, пра якіх раней забаронена было навет і ўспамінаць. Мала зарыентаваны ѹ савецкіх даследчыніць уважалі, што ѿ Савецкім Саюзе ўзапраўды наступіў новы палітычны курс, які мае ўсе азнакі трываласці ѹ далейшай пасльдоўнасці.

Уводзічы гэты новы курс, крэмліўская кліка, аднак, пералічылася. Яна не ўзыяла пад увагу таго незапярочнага факту, што асуджаны сталінізм — гэта той-жэ ленінізм, які ціпера процістаяўляўся сталінізму, і што абводы гэтых зънішчыць — ленінізм і сталінізм — гэта неадлучныя панцырніцы створанай ім савецкай систэмы, савецкага камунізму і савецкай імперыі. Усе гэтыя зъявішчы становішчы адно ѹ тое саме і нельга аднінцю аднаго, каб не падмінаваць другога.

А гэтак сталася. Пачалося ад сатэлітных краінаў Сяродня-Усходняй Эўропы, дзе дзяліць сабою на вынікі г. зв. сатэлітных краінаў, але аўбінавацьніць г. зв. «дактырны Айзэнгаўэр» або плян паўстрыманыя спрычыніца да большай міжнароднай напружанасці. Цяжка сказаць, які канчальны форму будзе мець «дактырна Айзэнгаўэр» і колікі ёй Кангрэс зломіць рэброй. Аднак прадбачае ўжыццё амэрыканскіх збройных сілаў, у выгадку, капіт-якай-колечы з краінаў Блізкага Ўсходу, быў заатакаваны іншай дзяржавай, што знаходзіцца пад упільнівам камунізму. Плян гэтых ѹ першай сваёй вэрсіі быў больш станоўкі і энергічнай, аднак пад цікам розных прыхільнікаў славутага сусідавання, Айзэнгаўэр быў змушаны дзейніць да яго вады, а менавіта дадаць адзін сказ, што «збройныя сілы ЗША будуть інтарвэніраваць толькі у такім выпадку, калі ахвяра камуністычнай агрэсіі зверненца з просьбай аб дапамогу...». Гэтай устаўкай Айзэнгаўэр хадзеў злагодзіць уражанне і не дражніць маскоўскага мядзьведзя. А шкода, бо Масква разумее толькі моцныя слова!

Усё-ж такі, навет з гэтай устаўкай, плян ёсць зънішчам вельмі пакідачым і дэвоздзіць, што ўрэшце амэрыканскіх дзеяньніц зразумелі небясьпеку ѹ падкі ѹ Польшчы і Вугоршчыне.

У сълед за сатэлітнымі краінамі пачаўся фэрмэнт і ѹ самым Савецкім Саюзом, галоўным чынам сярод студэнтікаў моладзі. Прычыны і харектар гэтага фэрмэнту былі ідэнтычныя з тымі, што ѹ Польшчы і Вугоршчыне, хача ѹ падрэшаны з апошнімі зарысаваліся з ведамых прычын толькі ѹ міньятуры.

Усё гэта не магло не запалохаць савецкіх кіраўнікоў, што выбраная імі ча-

сова тактыка сябе не апраўдала й дала юнімі ѿ Крэмлі на новагоднім прыняцьці, Хрушчоў схарктаўся з амэрыканскімі вялікага змагара супраць імпэрыялізму і ѿ вялікага марксістага. Ён далей заўясіў: «Імпэрыялісты называюць нас сталіністамі. Вось-жэ камітэты амэрыканскіх відзялістізмам, мы ўсе зъяўляеміся сталіністамі. Сталін зрабіў памылкі — прадаўжаў Хрушчоў, — але ўсе савецкія правадыры мусіць несьці за гэта адказнасць, бо яны зь ім супрапочічнікамі. Людзі чыну робяць памылкі, а Сталін так многа зрабіў добрага, за якім на відаць ягоныя памылкі». Адначасна з гэтым выступленнем Хрушчову ѿчыдна ворган савецкай палітыкі «Вопросы філософіі», які выдаецца Акадэмія Навук СССР пад рэдакцыяй Молатава, перасыцярога перад «пераўялічанай крытыкай» Сталіна, якую прывяла да краінасці і якую была выкарыстаная варожымі сіламі вонкіх Савецкага Саюзу.

Абвяшчаючы рэгабілітацыю нядыўна асуджанага сталінізму, пры іншай нагодзе Хрушчоў выступіў у вабароне сталіністкіх палітычных прынцыпаў у дачыненні да сацыялістычнай сям'і народаў, маючы ту наўвеце сатэлітных краіны Сяродня-Усходняй Эўропы. У інтэрвью, дэйзэнем чхаславацкай камуністычнай газэце «Рудэ право», ён запеўніў, што «каждая спроба імпэриялістічнага распластліць вайну і кожная спроба реакцыйных сіл даў зънішчэнні даследчыніць сацыялістычных народоў спыткаеца з такім-жэ контрударам з нашацца боку». Далей Хрушчоў заклікаў камуністычныя краіны да «калектыўнай абароны супраць адбудоўы капіталаў». За найважнейшэе заданне ён уважаў змаганне з усякімі спробамі, якія зъяўлююцца накіраваныя на зънішчэнне адзінства між работнікамі і камуністычнай партыяй. Лёгка зда- гадацца, што тут Хрушчоў перадусім меў на думцы Вугоршчыну і Польшчу, а прыведзеныя вищыя ягоныя выска- званні расчышфуюцца даўешайшу са- вецкую палітыку ѿ дачыненні да сатэлітных краінаў.

(Заканчэнне на 3-й бачыне)

Пераглядаючы савецкія газеты, я на- трапіў на вельмі цікавае зъявішча: шыроке распаўсюджванье темы аб гуль- таёх калгаснаў працы. У мінульую ўбо- ражаную кампанію беларускія сляяністы было засыпаныя прыпейкамі, прыказкамі, звароткамі на гэту тему. Вось, для прыкладу, некалькі з іх: «Гультаў — злодзеі — два родныя браты»; «Дзе гультаў больш — там жывеца горш!»; «На яду мастак, а на работу сяк-так»; «Гультаў на трымай у сакрэце, кръткай яго ѿ газэце!». Усё гэта выходзіла ад газеты «Звязда» — воргану ЦК камуністычнай партыі Беларусі. Вярховная Савету і Савету Міністраў БССР. Там-жэ знайшоў я і спэцыяльныя арты- кулы, падбідаваныя на выклязаных Леніна або пракаўнай дысцыпліні.

А як-жэ тады із сталімі цверджа- ніямі аб гэроічнай працы, аб съведа- масці савецкага працайдніка, патрыйт- зыме, аднасаны партыі ѹ уладзе, што ѿ СССР сталася, як кажуць, тыповай зъя- вую? Колькі напісаны, нагаворана аб новым савецкім чалавеку, колькі гадоў партыйныя агітаторы стараюцца ўка- раніць гэта ѿ съведамасць падсавецкіх народоў, а вось на працьвіцы нічога не застаетца, як зъяўляюцца да прыпейкі ці прыказкі (ішчучы падробленай паднародной), каб сатырычнімі ці дыдактычнімі радкамі іх ратаваць сваю справу. Рэзябжансць тут відавочная.

На беларускую вэску трапіў вельмі пагрозыўны мастак-вялічэнны пля- кат з Маскоўскага мастакага выдава- вецкага звязка.

На вэску трапіў вельмі пагрозыўны мастак-вялічэнны пля- кат з Маскоўскага мастакага выдава- вецкага звязка.

Тых, хто хоць крыху ведае ѹ знаецца на харектэрных рысах беларускіх народных падрасьцін, што ўсё гэта ўзялося ѿ нашым сіланстве, гэта- віцца гультаўскія.

Старадаўна вусная і песенна твор-

чысць беларускага народу гаворыць нам, што аргапічна паводзія сваёй натуры Беларус ёсць надзвычайна працавіты, трывалкі ѿ працы, любіць і шануе пра- цу, як дар Божы чалавеку:

«Усе лугі пакошана вялікімі пакосамі, Усе палі засенія вялікімі засевамі:

Аўсамі, пшаніцамі, Усякімі пашаніцамі!»

«Дзякую Богу, каб вясна прышла,

Каб маладамі нахалася!

І снапочкай нанасілася».

«Мая жонка рана ўставала,

Рана ўставала, тонка прала,

Тонка прала, чыста ткала»

Навет на прыгоне працавітасць заўсё- ды лічылася дадатнай рысаю чалавека:

«Ходзяць жнеў, жнеў маладыя,

Жнеў маладыя, сярпы залатыя!

«Жыта жалі — аж гудзела,

У копыя калалі — дык зъвінела!»

Палівныя працы сляяністы прыграўную- валіся да вясенай бойкі мужчынскага вою:

«А ў нас сінія вайна была,

ды мы поле звяявалі!»

Адсюль зусім зразумелыя трыады народынія вялісія, іскрыстыя настроі, якія мы бачымы у працоўных съвітах, прысьвечаных заканчэнню паліевых працы, уборцы ўраджайка з харектэрным беларускім съвітам даждынак, абрадамі «ка- злове арада», сустречамі «раю», ці «спарыша», паходамі жнеў, «багатымі дварамі» і г. д.

Ды що-ж тады сталася?

А сталася тое, што на калгасных са- вецкіх палах і таіх, формах і сенажа- ціях працуецца людзі, у якіх адымайко- ѿ народнай народнай. Гэтая душа першы за сілой сіла ад селяніна. А ў выніку, з ўсё мела ѿ сабе Бога, монца верыла ѿ сіланство зъяўляцца працы, навет реальнай ў- віялія сабе, як:

«Сам Бог сеня косіць,

Прачынка абед ногі!»

Пётр Конюх у Нью-Ёрку

Увесень сёлете беларуская калёнія Нью-Ёрку з радасцяй і надзеяй прывітала ѹ прыняла да сібё новага сабру, прыбыло га з Італіі славнага нашага съевака баса Пётру Конюху.

Уважнейшым чытчам нашае эміграцыйнае прэзы, а найперш ейнага найстадзейшага й найпапулярнейшага органу «Бацькаўшчына», знаёмае ўжо гэтае імя. Паходжаннем з с. Турци на Наваградчыне, наш славы суродзіч і сябра ўжо ад юнака адзінчыўся вялікім замілаваньнем да музыки, съеву ѹ тэатру, выяўляючы пры гэтым і свае асаўствія навудзенія здольнасці ѹ гэтых галінах. Перад апошнім сусветнай вайною ён ужо спрабаваў свае сілы ѹ якасці дырыгента аркестры і сцэничных актораў, працуячы і над разыўцём найбольшага свайго прыроднага дару — голасу съевака (г. зв. «басо сэрыё»).

Як і вялікім маса нашае заходнебеларускія моладзі, з пачатку вайны Конюх апнёвася ѹ палоне ѹ глыбі Рәсей, адкуль ратуеца ѹ 1942 г. далучэннем да II-га Польскага Корпусу, трапляючы ѹ ягоных шарох на бэбівічах Блізкога Усходу ѹ Італіі, змагаючыся тут пад славутым Монтэ Касіно, ля Балены, Аконі ѹ іншых гарачых пунктаў гэне вайны.

На сонечных лонях музыки, съеву, спэры — у Італіі — Конюх і застаецца па вайне, шукайчы ѹ заходніяе тут як найлепшыя магчымасці для адшыфавання свайго таленту. У 1951 г. ён завяршае свае музычныя, вакальнія і драматычныя студы ѹ Рыме ѹ лепішых геннашніх спэцыялістах. Выступае тут ѿ шмат якіх знаных канцэртных залах, як Піе XII-мо, Палацо Барброрыні, Кастьель Сан Анджељ, Чыркёл Артыстыко й інш., бярэ ўдзел і выграе ѹ наладжаваных розных конкурсах съевакоў выступае ѹ за межамі Італіі — у Лінданде, Мюнхене, Лювене, Брюсселе ѹ іншых гарадох Эўропы. А галоўнае — ўсюды і заўсёды выступае як наш беларускі съевак, не толькі не хаваючы, але і падчыркуючы гэта дадаючы як мага сваю даніну беларускай музыцы дзе песьні.

Ужо пры першым спатканні ѹ вузкім коле сябroy Беларускага Інстытуту Наукі й Мастацтва ѹ Нью-Ёрку неўзабаве па прыбыцці съевака сюды, выявілася перад намі ўсі сіла ягонага таленту, дармо што спатканне гэнае было ѹ поўным сэнсе экспромтавае, ані на рыхтаванае, бяз аніводнае рэптыцы з акампанітарам, праф. Э. Зубковіч, што толькі чыстым выпадкам апылілася пад рукамі, у невялічкім цесным пакойчыку, бяз усякае акустыкі, пры далёкім ад адпаведнасці й інструмэнце. Першое-ж публічнае зьяўленне Конюха ѿ съевакам у Нью-Ёрку на вялікім мітынгу Лігі з'язвалення Народаў СССР 11 лістапада 1956 ѹ вадным з лепішых гэташніх гэтавін з'яўляў «Камадор» сталае ўжо першым западнім трывумфам съевака перад аўдыторыяй на чиста беларускай, а шматнайшнай.

2 снежня 1956 г. стараннямі сп. К. Меркарова, старшыні Нью-Ёркаўскага Акруговага Беларуска-Амеры-

раз успамінанье таго-ж імя Шаляпіна ѹ прыхильных парапаньнях да нашага артыстага.

Гэтак паставіў свае першыя крокі на скалістым груньце сусветнае сталіцы нашага часу наш съевак. І сам ён і мы ўсе добра ведаем, якую нялігкую дарогу пачаў ён тут, дзе музыка ѹ тэатральнае жыццё зарганізаванае на аснове стродка замкнёнае каставасці, што не адмывае адным ключом таленту, хоць-бы ѹ найялікшага. Ключы-ж гэняя мусіць быць найперш пазалочаны ѹ літаральным сэнсе... Каб, прыкладам, съпаваць у славутай тутэйшай «Мэтрапалітен Опэры», у даклад да бязумоўных дадзеных трэба закласці каўчыку ѹ 12 тыс. даляраў... На гэтых умовах ахвоча ѹ рада бяруць туды і нашага съевака, ды дзе-ж гэныя тычычы ѹ яго, дый у нас, выкаленых тулягай па съевеце? Адразу не заробицца...

Зрешты, калі гэта ѹ дзе дарога да заўпрайдае ѹ вілікае славы бытала зусім лёгкаю ѹ простаю? Кажны-ж з нас, хто чуў тут Пётру Конюху, поўны надзеяю наятнай познаніцай, што на гэтую дарогу — дарогу сусветнае славы — ён усё-ж узыдзе. Памагчы яму ѹ гэтым як мага — толькі павіннасць кожнага з нас, ягоных суродзічаў і сябров. А найперш — пажадаць яму гэтага як найшырэй і найзычлівей.

Пажадаць заніць належнае яму ѹ годнае месца амбасадара Беларусі ѹ ваднай іхнашніх суродзічаў. Дый сядро староніх людзей — гасцьцей чуваць было ці

Зычлівы

Разам з вугорскімі паўстанцамі

Савецкае войска, што пасланое было ѹ Вугоршчыну на здушэньне народнае рэвалюцыі, панесла на толькі матарыяльную страту (пасланец індыйскага прэм'ера Нэру, Крышна Мэнон, пасыль паварату з Будапешту ѹ сінхені сказаў, што савецкая армія страціла — забітымі ѹ дызэртырамі — 7.000 жаўнераў). Адным з найбольшых удараў па 200 тысячах савецкіх жаўнераў быў мамент працягнава-палітычнага характару. Фактам зьяўліенія, што шмат хто з савецкіх жаўнераў, прыбыўшы ѹ Вугоршчыну, дапытаваўся: «А дзе-ж тут канал?», шукайчы генага Сузакага каналу, на якіх выпраўлялі палітрукі абараніць працы пакрыўджанага ўзбіцкага народу. Урэшце, кожны з іх пабачыў, супраць каго ён змагаеца ѹ сапраўднасці. Змушаныя стравіць у безбаронны натоўп — у жанчын і школьнікі-падліткі — паведамілі аб жорсткім збройным змаганні беларускіх аддзелаў з мангольскімі за валоданьем Токельскім лётнішчам недалёка ад Будапешту. Бац практычна некалькі дзён. Ни могучы здабыць лётнішча, Беларусы адступілі да далучанія да вугорскіх партызанскіх аддзелаў.

Вестка гэтая была апублікаваная ѹ іншых заходніх газетах: бельгійскай «Ля Мэз» (14.12.56), амерыканскай «Нью-Ёрк Тэлеграм» (13.12.56) і інш. Яна была падаўзена таксама праз італьянскую радыё.

A. B.

НАЙЛЕНШЫМ і НАЙПРЫЯМЕЙШЫМ ПРЫНАГОДНЫМ ПАДАРКАМ ЕСТЬ СІПОННАЯ БІБЛІЯТЭЧКА БЕЛАРУСКІХ КНІЖАК ВЫДАВЕЦТВА «БАЦЬКАЎШЧЫНЫ» ПА ЗИНЖНАЙ НАПАЛАВІЧУ ЦАНЕ

II

З аркестрам таксама былі нелады. Капэльмайстар быў з прыгонных. Хамскі дух адчуваўся і ѹ музыцы. Ён так вышкаліў музыкаў, што, іграючы творы французскіх, італьянскіх іншых ўзрэгайскіх кампазытараў, яны кожны раз зварочвалі на хамскі лад. У мажорных тонах пракрадваліся часамі гукі лявоніхі, дуды, юркі; мінорных матыў аддавалі смуткам і задумленынем жніўных песен на панскім полі. Ды і сам тэмп ігры быў інакі, чымся ѹ аргіналах.

Французская педагогі — знаўцы музыкі — гаварылі, што капэльмайстар і музыкі на канве гатовых твораў вядомых кампазытараў твораць нешта сваё, новае... Нельга казаць, каб гэта «сваё» было іншакім, але ѿ даным выпадку патраўбуючыя чыстага выканання сусветных мастакоў, бо выходзіць, што ёўрапейскіе мастакты абуваеца ѹ музыкі ла-паць...

Аднак гэта гутаркамі й канчалася. Было позна выпісваць цяпер з Парыжа капэльмайстра.

Біньце музыкаў на панскай стайні ні да чаго ня прыводзіла.

— Гэта ўжо ѿ іх крыві нешта такое ёсьць, — тлумачыў рэжысёр, — бізунамі на вышёб і агнём на выпаліш...

Капэльмайстар Антон Мурашак быў добрым скрыпачам. Часам, калі звалінёўся на кароткі час ад заняткаў, ён граў «для сябе». Граць «для сябе» было для яго вялікай асаладой. Забіўшыся ѹ куток дзе-колечы ѿ вадным з аддаленых пакояў панскага палацу, ён браў у руку сваё ўлюблёную скрыпку, браў з такім замілаваньнем, як маці бярэ роднае дзіцё. У гэты час яму здавалася, што ён нешта крадзе ѹ пана... Такі ўчынкі не дазваліліся, але вельмі цягнула граць «для сябе».

Аглінецца па бакох, пасыль ѿ нейкай жудаснай прыемнасці зажмурыць вочы, правядзіце па струнах раз-другі смычком, тоненка завядзіце, ціха-циха... Волас ледзь даткненца да струны, нібы птушка кволым крыльлем да сваіх птушанітак якія дрэмлюць у гняздзе.

А потым ужо Антон нічога ня памятае... Скрыпка пачынае гаворыць. Яна волю дастае...

Жаўронкі носяцца ѹ паветры, ззвіняць... Ластаўкі шастаюць крыльлем... Ветрыкі шапочка з чаротам...

Ці мо' гэта здаецца Антону?

Не...

На полі жніўкі жнучы... Дзесьці на лузе косы ззвіняць.

(Далей будзе)

У паняволенай Беларусі

РАДЫЕ-МЕНСК ПАВЕДАМЛЯЕ:

Педагагічны інстытут імя Скарыны
(13. 12. 56) Указ Прэзыдзіяму Вярхоўнага Савету БССР:

Прысвоіць Полацкаму дзяржжаўнаму інстытуту імя Георгія (?) Скарыны імем на імем народнага пісьменніка і публіциста Георгія Скарыны.

*

Эўрэка!..

(15. 12. 56) Перадавыя калгасы рэспублікі даказалі, што рашаючай умовай пашырэння ўраджайнасці зьяўляеца ластатковое угноўванне глебы...

*

Няма гною

(15. 12. 56) Справа дайшла да таго, што адзін калгас «Рассьвет» Маріліўскага вобласці вывозіць на палі значна больш угнаўнайшы, чым усе 29 калгасаў Мехаўскага раёну разам узятыя...

*

Беларускую моладзь — у Данбас

(16. 12. 56) Тры месцы назад звыш 700 маладых патрыётаў Гомельшчыны адгукнуліся на заклік ЦК ВЛКСМ і выехалі на работу ў Данбас...

*

Хто кіруе калгасамі?

(16. 12. 56) ...У радзе сельскагаспадарчых арцеляў (калгасаў) на пасадах старшины управаў яшчэ пашырэла падрыхтаваныя, а часам і прости выпадкоў якіх людзі... (Есьць выпадкі)... калі мясоўня, партыйная і савецкая ворганаў бяцца выпраўляючы свае ўласнікі.

*

I холадна і голадна

(18. 12. 56) Сёлета зімёўка жывёлы ѿ калгасах і саўгасах нашае распублікі праходзіць у складанай аbstаноўкі. Вялікая частка гаспадарак уступіла ѿ стойлавыя порыяд з неадстатковымі запасамі кармоў. Толькі нязначнае месца ѿ кармавых баліянах займаюць грубыя кармы, і перш за ўсё, салома.

*

Шанхайскі тэатр у Менску

(19. 12. 56) Учора ѹ Міністэрстве культуры Беларускага ССР адбылося прызначэнне кіраўнікоў і вядучых артыстуў прыбылага ѹ Менск на гастролі Шанхайскага тэатру пекінскай музычнай драмы.

*

Зъмена назову часапісу

(28. 12. 56) Пачынаючы із студзеня 1957 году, часапіс «Калгасык Беларусі» будзе выхадзіць пад назовам «Сельская гаспадарка Беларусі».

*

Аднаасабовая й калектыўная дыктура...

(29. 12. 56) Як адзначалася на Пятым пленуме ЦК КПБ, у шэррагу калгасаў кіруючыя працаўнікі забыліся аб тым, што ўсе сябры арцеляў зъяўляюцца гаспадарамі калгасаў. Такія працаўнікі ня прыслухаюцца да думкі калгасаў, ня рабоча ѹ арацца з іхнімі пасялікамі, ня вадно з праменем летніага сонца...

*

Можа гэта Антон съніць дзівосны сон?

Не...

Багу галаву хмеліць... Лігады-дурніцы чорным вугольлем, бішкі, нібы зэнкі дзяцей уночы, калі пры лучыне дзед ім байкі бае... Аддае пахам сярэлых с

„Польшча Гамулкі”

(Заканчэнне з 2-ой бачыны)

шчова, зь якое вылікала, што савецкія кіраўнікі не дазволіць на паважкія зъмены ў складзе польскага Політбюро; яны згаджаюцца, праўда, на ўздел у ім Гамулкі і яшчэ пару ягоных саброяў. Прамова не пакідала сумлеву, што ў выпадку непаслухніцца, будзе ўжытая сіла. У залі некалькіх хвілін панавала цішыня.

Урэшце падняўся Гамулка і спакойным голосам звязаў:

«Цяпер маг чарга. Я ня хочу гаварыць тут, але ў студыі радыёстанцыі, і цяпер я скажу польскому народу праўду аб тым, чаго вы вимагаеце і на што мы не згаджаемся».

Хрущчоў і ягоныя супольнікі разумелі тады, што яны ня зможуць зламаць налагі польскіх кіраўнікоў. Тут трэба адціці, што на працягу ўсяго наесданьня функцыяры савецкага амбасады ўвесь час прынослі апошнія весткі аб станоўшчы ў Польшчы. Праз Панамарэнку, які кансультаўся зь імі ў кулюарах, яны падавалі весткі аб мабілізацыі польскіх працоўных, абы тым, што ахвіцы польскага арміі ня будзе выконваць загаду савецкіх генэралаў, ды абы тым, што аддзелы дзяржжайнае басінекі генерала Комара пазаймалі ўсе стратэгічныя пункты ў Варшаве і кантралявалі ўсе дарогі да стаўпі.

Пад ўздзеяннем гэткіх абставін Хрущчоў зъмяніўся. Ён пачаў усьміхацца і ківаць галавой у знак згоды з Гамулкам, які намагаўся пераканаць Раецыдаў, што Польшча пад ягоным кіраўніцтвам застанецца краем сацыялістычным, верным дружбе з Савецкім Саюзам.

Сцэна ад'езду была контрастам да сустречы...

ЦІ БУДАНЭШТ НЕ ПАУТОРЫЦА У ВАРШАВЕ?

Вылікі вугорскага пайстравання моцна скамплікаўся зъвязаць ў Польшчы.

Ад пачатку дэмакратызацыі ў Польшчы, ліберальная фракцыя й шырокія масы насељніцтва шукалі саюзьнікі, калі не ў баенім плене, дык прынамся ў ідэялістичным. Апрача Югаславія, якое супраціў Маскве заўсёды выклікаў вялікія сымпаты ў Польшчу, толькі Вугоршчына падавала адзінкі зъмены. Імрэ Надзіз быв вельмі папулярны ў польскіх лібералаў. Кружок Пэтэфі — такса ма. І таму ў Варшаве з энтузізмам сустрэлі весткі пра першыя маніфестацыі ў Будапешце ў знак салідарнасці з польскай рэвалюцыяй. Для польскіх масаў і шмат каго з камуністічнай першай расейскай інтэрвэнцыі ў Вугоршчыне яшчэ больш узмоцніла вострыя антысавецкія настроі. Аднак пазыцыя новых польскіх кіраўнікоў і Гамулкі была зусім іншай.

Яны бачылі ў будапештскіх падзеях не бяспеку для свае перамогі. Яны вельмі добра разумелі, што для Крамля страта ўпрыгожаў на птурнія справы Польшчы ды на польскую армію была балочай ахвярай і што брутальны паварот назад ня быў выключаны. Дзеля гэтага прычыны Гамулка адразу ж пасыля прыходу да ўлады намагаўся гамаваць антырасейскія настроі.

На працягу некалькіх дзён польская прэсса пісала мала аб падзеях у Вугоршчыне, у кожным выпадку не публіковаўши нічога, што-б магло быць успрэчынае як крытыка савецкага інтэрвэнцыі. Гэткае асыцьцёжна становішча ня здолела аднак супакоіць настрояў масы на адварот — яно выклікала іхнега абурэнне. Калі перамога Надзіз здавалася здаўшы польскіх кіраўнікоў выказаць сваю сымпатыю да Вугоршчыны.

Аднак другая расейская інтэрвэнцыя ў Будапешце рэзка зъмяніла становішча. Польскія кіраўнікі не патрабавалі шмат узважаць расейскую пастанову. Калі Крамль пастановіў зрабіць выклікі грамадзкай думцы цэлага савету, пасылаючы танкі й гарматы супраць работнікаў Вугоршчыны — ускрайнае дзяржавы для савецкіх імпры — ён будзе мець больш пякучыя прычыны ўжыць гэткі самыя мітады, каб утрымліць Польшчу, без якое ўся канструкцыя сатэліта ў Эўропе — пады — перамогі над Гітлерам — апынулася-б у руінах.

Гамулку, Охабу й Цыранкоўчу траба было як найбардзкай правесці чыстку ў партыі, адміністрацыі й арміі, каб павышыцца ненадзейнага элементу, польскага й расейскага паходжанія, які мог-быць выкарыстаны Масквой за змовы. Пасыля ад'езду Хрущчова гэтага чыстка пачалася.

Гамулка паказаў якасці дзяржаўнага дзеяча значна вышэйшыя за Імрэ Надзізу, які зрабіў краінную памылку абвішчычы выхад Вугоршчыны з Варшавскага Пакту і ўнію нейтралітасць.

У далейшым адна реч пэўная: калі Саветы захочуць пачаць у Варшаве тое, што яны зрабілі ў Будапешце, яны павінны прымірыцца з думкай запрадбніце польска-савецкага вайны і змагацца су-

праць арміі значна большае, чымся армія вугорская, падтрымаванае сотнямі тысяч польскіх работнікаў і сялянай.

ЧАМУ ПАЛЯКІ НЕНАВІДЗІЦЬ РАСЕЙЦАў?

Калі, пасыля дзягое адсутнасці, я прыехаў у Польшчу, я быў зьдзіўлены, пачуўшы ад свайго прыяцеля, чынер адказнага саброя камуністычнае партыі, цверджанье: «Гэты народ ненавідзіць іх больш, чымся Немцаў». Гэта мне здалося немагчымым пасыля нязылічоных праступстваў, зробленых Гітлерам. Пазыней я пераканаўся, наколькі гэтае цверджанье было слушным.

Магчыма, што некаторыя гістарычныя ўспаміны падсвядома ўпільваюць на перакананыя Палякаў. Аднак, галоўнай прычинай упадку расейскага прэзыдента ў вачох Палякаў зъявіліся камплемены правасцяльствы сацыялістычнай савецкага мадэлю. Калі ўлада перайшла ў рукі Гамулкі, Польшча дала ўсе доказы правалу гэтага сацыялісту, запачаткованага Сталінам у 1929 г. першай піцьгідкай.

У польскіх масах мae вельмі глыбокія карані перакананьне, што галечка, у якой яны жывуць, спрычыненая эканамічнай систэмай, якую накінула Москва, ды што савецкая галечка большае. Але ёсьць і іншае. Палякі бунтуюцца, калі ім цвердзіць, што савецкі камунізм — гэта найдасканалейшая эканамічна-систэмская, што Савецкі Саюз — гэтарай для работнікаў і сялян, што савецкая тэхніка і наука далёка перавысіла тэхніку і науку буржуазную, ды што савецкая культура — гэта верх людзкіх дасліненняў. У Польшчы якраз можна пераканаць аб бязглаздасці гэткіх цверджаньняў камуністычнае пропаганды.

Шмат Палякаў было ў Саветах; яны знаюць, што трэба думыць пра тамашні дабрабыт. Іншыя бачылі мільнёны савецкіх жаўнераў, якія праходзілі праз іхны край. Паводзіны гэтых апошніх спосаб, зь якім яны накідваліся на рэчы найменшых вартасці, вымушоўнага варгавілі ўсіх іхнага жыцця. Польшча — занадта заходняя краіна, каб я ведаць, што робіцца на другім баку зялезнай залоні. Як можна пераканаць Палякаў, што «Пібеда» тэхнічна дасканалейшая за «Шэўролет», за «Опеля» або за «Сіторозна», якія час-ад-часу бачаць на сваіх дарогах? Як іх можна змусіць веўропец, што апранутыя падзіўному савецкім паведомлівіцца сацыялісты і да ейнае бачкай-шычны — Савецкага Саюзу. Інтэнсіўнае напіханне мазгou, праводжанае на маладзей, якраз выклікала ў яе найбольш глыбокі ўзрэгічныя бунты.

Для кожнага Паляка формула «Зроблены ў Францыі» ці «Зроблены ў Ангельшчыне» зъявіліся ўжо гварантыйнай дасканаласцю. Усё, што выраблена ў Польшчы асуджана на благую аценку, што зроблена ў Саветах — на яшчэ горшую.

Аж запішне наслухаўшыся гаворак, што радыё вынайшоў Попов, што самалёт выдумаў Жуковскі, што бял-гліті і сельскагаспадарчая наука былі пераворотныя тэорыямі Лысенкі, — Палякі помніцца ў кабарэтах Варшавы дзе яны вітаюцца ў волічках частушкі, у якіх высымайваюцца фантастычныя вынаходзтвы якога-небудзь прафесара Рэбенкова да геніальнай тэорыі прафесара Безразумава. Хопіць съпявак ўвесці ў польскі тэкст песні якое-небудзь расейскае слова, каб выклікаць выліх съмеху...

Польскі інтелектуалістый маюць яшчэ іншыя прычыны высіцерагаца ўсяго, што прыходзіць з Масквы. Наібліжчы балочым для іх зъявіліся савецкія прэтэнсіі на культурнае піршынство...

Калі дадаць да сказанага дзіцячу бяздрадніцтвом «сацыялістычнага реалізму» у малярстве, скульптуры й літаратуры, можна зразумець, чаму савецкія прэстыж вельмі нізкі ў інтелектуальным асяродзідзі ды ў асяродзідзі маладзей. Апошнімі гадамі можна было часта пачуць на Захадзе, што калі камуністычнае сацыялістичнае тэатра ў будзе безадкладнай зычаны, ды за колькі год можа быць запознана, бо новае пакаленіе станецца верным камунізму і будзе гатавае на заўвейу съвєту.

Гэтага тэорыя, якая выдавалася лягічнай, ня вытрымала выпрабаваньня на фактах. Усё, што адбываецца ў Польшчы і ў Вугоршчыне, паказае поўную няздольнасць рэжыму выхаваць маладзей паводзі сваіх прынцыпаў. Маладзь, якая пасыля вайны выяўляла пачыніцца да камуністычнай ідэялігіі, першыя збунтавалася супраць дагматызму Сталіна. Забурэнны ў Пазнані, атыйсавецкія дэмакратыі ў Варшаве, Гданьску, Врацлаве ды ў іншых мясцох Польшчы, дэманстрыацыі ў Будапешце — гэта было перш за ўсё справы маладзей. У Варшаве Пазнані вялікія маладзі належала да адзінае легальнае арганізацыі, якая ставіла за заданыя выхоўваць у маладзі пачуць любові да камуністычнай сацыялістычнай ідэі, да ейнае бачкай-шычны — Савецкага Саюзу. Інтэнсіўнае напіханне мазгou, праводжанае на маладзяжі, якраз выклікала ў яе найбольш глыбокі ўзрэгічныя бунты.

(Далей будзе)

Беларускія спартовуці ў Мэльбурне

У нядзяўна аddyбтых XVI міжнародных алімпійскіх гульнях браўла ўздел 9 прадстаўнікоў Беларускага ССР. Вось што пісала пра іх газета «Чырвонае Зымена» з 22 XI: 56:

1. **Арнольд Чарнушкевіч.** Той, хто бачыў выступленыне гэтага таленавітага фэхтавальшчынка, ня мог не звязаць увагу на ягону выключна аздочаную тэхніку, на тактычнай стаўласці, выдатнае фізычнае загартаваныне. Шлага Арнольда ў умельных руках, і на верхніх іхнага бачыўся ўжо ўспрэчынае.

2. **Міхаіл Крываносаў.** Імі гэтага праціўніка беларускага лёгкаатлётства вось ужо год на выходзіць із старонкі спартовага тэлесці. Разам з таварышамі па камандзе Чарнушкевіч забясьпечыў беларускага калектыву піршынство на шашках на байдары-адзіночніцы на 1000 метраў.

3. **Аляксандар Аўсянікін.** Прадстаўнікі Аўсянікіна ўзялі ў міжнародных алімпійскіх гульнях з'яўляюцца ўдзельнікамі змаганняў на лёгкай атлётыцы. У спісце ўзялі ў міжнародных нацыянальнасціў — праціўнікі радыя «Вызваленьне».

Жанчынам-арганізатарамі дзіцячыя саўмадзейнасці ў яшчэ падзялкі выказаўца ўзялі ў міжнародных нацыянальнасціў — падзялкі.

Берадзіўшы на саветы падзялкі, якія падыходзяць да дзіцячыя саўмадзейнасці ў яшчэ падзялкі.

4. **Уладзімер Булатаў.** Адзін зь лепшых скакуноў з жордак. Асабістыя ягоныя рэкорды — 4 м, 40 см.

5. **Марыя Іткіна і Вольга Кашалёва.** Абодвух спартакісток з'яўляюцца ўзялі ў міжнародных алімпійскіх гульнях з'яўляюцца ўзялі ў міжнародных нацыянальнасціў — праціўнікі радыя «Вызваленьне».

6. **Аляксандар Аўсянікін.** Прадстаўнікі Аўсянікіна ўзялі ў міжнародных алімпійскіх гульнях з'яўляюцца ўзялі ў міжнародных нацыянальнасціў — праціўнікі радыя «Вызваленьне».

7. **Уладзімер Булатаў.** Адзін зь лепшых скакуноў з жордак. Асабістыя ягоныя рэкорды — 4 м, 40 см.

8. **Аўгуст Сакалоў.** Багутын на сэансіяў.

9. **Міхаіл Шашкевіч.** Адзін зь лепшых скакуноў з жордак. Асабістыя ягоныя рэкорды — 4 м, 40 см.

10. **Андрэй Кашалёў.** Адзін зь лепшых скакуноў з жордак. Асабістыя ягоныя рэкорды — 4 м, 40 см.

11. **Аляксандар Аўсянікін.** Адзін зь лепшых скакуноў з жордак. Асабістыя ягоныя рэкорды — 4 м, 40 см.

12. **Аляксандар Аўсянікін.</b**